

Укр.літ, 2 лютого.

Тема: М.Гоголь «Тарас Бульба». Образ Тараса Бульби .
Піднесено-героїчний образ головного героя.

*Козацькому роду — Нема переводу
Лине його слава з далечі віків*

Українська народна пісня

*Тарас Бульба... любив свою рідну Україну і
нічого не знав вищого і прекраснішого за
відважне козацтво, тому що відчував і
те, й інше у кожній краплині своєї крові...*

В.Белінський

Хід уроку.

I. Організаційний етап

II. Актуалізація опорних знань учнів. Повторення вивченого матеріалу.

III. Вивчення нового матеріалу.

Слово учителя.

— Створюючи художній образ, письменник звертається до уяви читача, примушує його розмірковувати над вчинками та ідеалами, ставленням до моральних цінностей. Сьогодні на уроці ми ще раз побуваємо на хуторі Тараса Бульби, прослідкуємо важкий бойовий шлях полковника і спробуємо зрозуміти, у чому трагедія його життя. А ключем до розуміння цього героя стануть слова епіграфів(зачитує). Заради чого він жив? Як жив?

Для того, щоб побачити, чи був Т.Б. втіленням найкращих рис укр. козацтва, давайте пригадаємо, якими були укр. козаки.

Намалюємо асоціативне коло «Головні риси українського козацтва»

Асоціативне коло «Головні риси українського козацтва»

- Тож перейдемо до образу Т.Б.
- *Тарас (грец.)* — означав «бентежу», «турбую», буквально «бунтівник».
- Подумайте, чи випадково автор дає герою ім'я Тарас?

Продовжте речення :

- Наше знайомство з героєм відбувається ...

- Я уявляю Т.Б. ... (використовуючи портрету характеристику та ілюстрації) (словесне малювання)

2. Зустріч з героєм. (Інтерв'ю)

Вам надається змога зустрітися з Тарасом Бульбою та задати ті питання, які допоможуть вам краще зрозуміти характер героя.

Діти задають запитання:

- У чому бачите свій обов'язок? («У відданій службі Батьківщині і православної вірі»).
- Як поєднується православна віра із вільним життям козацтва?
- Пригадайте епізоди найбільш напружених моментів життя.
- Якими життєвими ідеалами керуєтесь?
- Чому так важливо бачити своїх синів найкращими? (*Сини — це батьківська гордість. Під час подорожі я думав про давню давнину: переді мною проходила моя молодість, мої літа — літа, що промайнули і не вернуться, згадуючи які, завжди тужить козак, бажаючи, щоб молодість тривала все його життя». Тепер молодість моїх синів нагадує мені моє минуле.*

На що сподіваєтесь у майбутньому, які надії покладаєте на своїх синів?

(*Я гордий синами, «щоб стояли довіку за віру Христову»*).

3. Робота з учнями .

- образ Тараса на хуторі, риси характеру;
- поведінка Тараса під час походу, бойових дій;
- ставлення Тараса до синів;
- ставлення Тараса до товаришів, рядових козаків;
- ставлення Тараса до науки, до віри, рідної землі, смерті

Цитати	Коментар
<p>«Світлицю було вбрано за звичаєм тих часів... тих бойових, важких часів, коли в Україні почали розпалюватися сутички й баталії за унію» до слів: «... усе це було добре знайоме нашим двом лицарям...» (с. 112). «Бульба бує старшина впертий. То був один із тих характерів...» до слів: «...його викресало з народних грудей кресало лиха» (с. 113). «Тарас бує із корінних полковників давнього гарту...» до слів: «Вічно невгамовний...» (с. 114).</p>	<p>Світлиця Тараса має чистий і простий вигляд, лінійні стіни була розвішана зброя, яку він здобув у боях. Також на полицях були різні дорогі чарки, свідки минулих перемог. Бульба виявляє таку рису характеру як впертість. Тарас жив за звичаями предків і захищав православну віру.</p>
<p>«...послав Бульба їм з табуна свого пару молодих румаків» (с. 112). «...вибрав коней і зброю для молодих синів, навідувався до стаєнь і до комор, признание козаків, які повинні були їхати з ними... засипати у ясла найдобрішої, найкращої пшениці» (с. 114). «...Бульба звелів скликати всю військову старшину...» (с. 112). «...сам вибрав для синів своїх найкраще убрання» (с. 115). «Та коли на те пішло, то і я з вами їду!.. Та хай воно все западеться: я —</p>	<p>Бульба був заможний козак. Батько пишається своїми синами. Невгамовний, швидко приймає рішення. «бунтівний» характер. Для Тараса це важливий момент, адже жінка була берегинею домівок і життя. Зовнішній опис героя.</p>

казак... Що з того, що нема війни? Я й так подамся з вами на Запорож-жя...» (с. 113). «— Тепер благослови, мати, дітей своїх...» (с. 115). «... був надзвичайно важкий і дебелий» (с. 115).

Цитати	Коментар
<p>«Старий Тарас думав про давню давнину...» (с. 116). «Тарас підбавьорився, підтягнув дужче на собі пояс і гордо розправив рукою вуса» (с. 119). «Він все мудрував, яким би побитом підняти Січ до зброї...» (с. 120). «...щоб ішла намарне козацька сила... щоб ні вітчизні, ні всьому хрещеному люду не було від нього ніякої користі?» (с. 121).</p> <p>«Ще не той добрий лицар, хто не занепав духом у важливій справі, а той добрий лицар, хто и без діла не занудипгься, хто все витерпить і хоч ти йому що, а він таки свою доскочить» (с. 125).</p> <p>«Але Тарас саме тоді вискочив із засідки зі своїм полком...» (с. 136). «...а сам вихопив шаблю з пішов та й ну чесати на всі боки кожного, хто траплявся йому під руку» (с. 147). «Рубає і б'ється Тарас, роздає гос-тинці...» (с. 147).</p> <p>«...пробиваючись до нього та рубаючи на капусту кожного...» (с. 147).</p> <p>«Знайшовся слід Тарасів... це повсталала вся нація...» (с. 150).</p>	<p>Згадує молодість і друзів, жалкує тільки за тим, кого вже не побачить. Козацьке завзяття. Мудрий хитрий.</p> <p>Мета життя.</p> <p>Бойова витримка, хист.</p> <p>Відвага, сила.</p> <p>Тарас — представник народу, козаків.</p>

Цитати	Коментар
<p>«А старому Тарасові любо було дивитися, як обидва його сини були в перших лавах» (с. 124). «Тяжко замислився Тарас...» (с. 133). «...не хотів вірити, щоб могло статися таке ганебне діло, щоб його син, його рідна дитина, продав і віру, й душу свою» (с. 135). «...і зрадів старий, і почав дякувати уманням за те, що вони так ушанували його сина» (с. 136). «Зупинився синовбивець і довго дивився на бездиханне тіло... — Чим не казак був?... А пропав, пропав без слави, як поганий пес!» (с. 146).</p> <p>«Тарас стояв у юрбі, схиливши голову і водночас гордо піднявши свої очі, тихо, схвально промовляв...» (с. 150).</p>	<p>Тарас тишив себе думкою, що сини виправдають його надії. Хвилюватшя батька, відчуття лиха.</p> <p>Гордість за сина.</p> <p>Важко далось рішення батькові, він страждає, що син виявився слабкодушним.</p> <p>Батько схвалює стійкість духу сина, адже смерть його не даремна, а за православному землю козацьку.</p>

Цитати	Коментар
<p>«На приїзд синів Бульба звелів скликати всю військову старшину...» (с. 112). «Тарас обережно поїхав з синами поміж них...» (с. 119). «Ти не те кажеш: видко, забув, що в полоні тут застаються наші, захоплені ляхами?» (с. 138). «Тарас... моторно робив усе... І коли вже все було зроблене як слід, промовив слово до козаків...» (с. 140).</p> <p>«А що, Панове? — спитав Тарас, перегукуючись із курінними. — Чи є ще порох у порохівницях? Не ослабла ще козацька сила? Ще не гнуться казаки?» (с. 144).</p> <p>«Оглянувся він тепер навколо себе: все нове на Січі, усі перемерли старі товариші» (с. 148).</p> <p>«А Тарас тим часом гуляв по всій Польщі зі своїм полком...» (с. 152).</p>	<p>Підтримував дружні стосунки. Поважне ставлення до простих козаків. Прагне допомогти своїм товаришам. Хочє висловити все, що на душі було.</p> <p>Тричі запитує старий полковник козаків підтримати дух козацький.</p> <p>Журиється старий полковник за своїми товаришами.</p> <p>Не було в нього бажання помирати в теплій постелі.</p>

Цитати	Коментар
<p>«Благай Бога, щоб... вони повсякчас боронили свою честь лицарську, щоб стояли довіку за віру Христову» (с. 115). «Виходить, по-твоєму, що він продав віру, продав вітчизну?» (с. 134).</p> <p>«Думаєте, є що-небудь на світі, чого б злякався козак? Чекайте ж, прийде час — дізнаєтесь ей, що то є православна віра наша!» (с. 153).</p>	<p>Смисл життя старого полковника — це захист вітчизни. Віра в перемогу в боротьбі за незалежність.</p>

4. 4. Узагальнююче слово вчителя. (3)

— Тарас Бульба виявився справжнім лицарем, який до останньої хвилини думав не про спокійне життя й матеріальні блага, а про користь для всього хрещеного люду та вітчизни. Найбільше, що цінує Тарас в товаришах, це гідність і честь. Він справедливий і мудрий у вчинках, іноді жорстокий. Автор пояснює це умовами життя, у яких формувався характер старого полковника.

(Повернення до гронування «Тарас Бульба»)

Як підсумок – складання гроно

- Промова про товариськуність
- *Як його характеризує промова, у якій йдеться про товариськуність????*
- Прослуховування епізоду від слів «не обманюй, рицаре, і себе і мене...» до слів «породив на позор собі такого сина» та пісні на слова Т.Г.Шевченка «Думи мої, думи мої» (1839).
- *Дві трагедії переживає Тарас у своєму житті, втрачає обох синів. Опишіть стан душі Т.Б. під час страти Остапа і під час вбивства Андрія.*
- *А тепер перейдемо до найнапруженішого епізоду повісті – загибелі головного героя.*

Робота з текстом. Виразне читання учнем епізоду загибелі Тараса Бульби

- *Поясніть значення описів, які використовує автор у епізоді взяття в полон Тараса ("випала люлька з тютюном", "набігла враз ватага й скопила його під могутні плечі", "не старість була виною: сила пододала силу"). Як вони розкривають ставлення автора до героя? Який стиль оповіді?*

(Автор пишається ним; він ніби його виправдовує, вказує на випадковість ситуації і гідний опір старого козака).

- *Яким постає Тарас у хвилини своєї смерті? (Коли Тараса прип'яли ланцюгами до стовбура, цвяхами прибили руки й підпалили, він нехтує муками, бо там, внизу, а йому з висоти все видно, намагаються втекти його побратими. І він скеровує їхні дії. Козаки стрибають із кручі в річку і рятуються. Вогонь охопив Тараса ноги, але він радіє, побачивши, що козаки вже на човнах і гребуть веслами. Оце і є вияв козацької сили — «сам погибай, а товарища виручай»).*
- *Чому Тарас захотів підняти свою люльку? (Читачеві хочеться прискорити події, допомогти Тарасові. Охоплює роздратування: «Чому козак зупиняється? Невже, щоб підняти... люльку?» Але, вчитуючись, розуміємо: ця люлька — той предмет, у якому втілюється і козакування, і свобода; втрата її — втрата честі, свободи, втрата гармонії. Це символ способу життя)*

Цитата: «...А вже ж запорожці та не будуть люльки курити. Це саме перше діло у їх... Запорожець як сів на коня, як запалив люльку... так з рота її не випуска... Люлька у них — сама перша подруга».

Літературознавець Ю. Манн, аналізуючи епізод, писав, що «втративши одного сина, іншого, Тарас не хоче, щоб навіть якась річ його потрапила в полон».

Гіпербола в описі зовнішності: коли сідає на коня, той «скажено рвонувся вбік, почувши на собі двадцятипудову ваготу»; їжа — просить «цілого барана»; сила — «турецьку шаблю з найкращої криці розламав надвоє, як тріску».

Порівняння: «впав він, як підрубаний дуб».

Повтори: «щоб бусурманів били, і турків били, і татарву били», «добре, синку, добре».

Християнська символіка: смерть Тараса — розп'яття Христа; «стояли... за віру Христову», «молитва матрина із морського дна вертає й на землі спасає».

Постійні епітети: «сила залізна», «козацька порода».

— Яка роль цих художніх засобів для творення образу? (Такі художні засоби характерні для народних переказів; тому й образ Бульби Гоголь подає через народне сприйняття. Словесні повтори використані для того, щоб підкреслити напруженість подій, глибину душевних переживань, силу героя, як фізичну, так і духоту).

1. IV. Підведення підсумків уроку.

Рефлексія. Оцінювання.

- *Ми з вами говорили, що у повісті Гоголь порушує такі проблеми:*
- *Проблема вибору*
- *Відношення батьків і дітей*
- *Стосунки в сім'ї*
- *Які проблеми можемо додати, які розглядались на уроці?*
- *Розгляньте ілюстрації Є.Кибрика до повісті. Чи вдалося художнику відтворити характери головних героїв?*
- *Які риси характеру Бульби викликають повагу? Які його думки актуальні і за нашого часу?*
- *Що в характері Бульби вам не подобається?*

(Звернути увагу учнів на те, що Гоголь не ідеалізує персонажа: він змальовує і такі риси його характеру, як грубість у поводженні з дружиною, впертість і фанатизм).

- *М.Гоголю важливо було показати, як у Тарасові втілилися типові риси запорожця. Який висновок робить письменник?*

(Народний дух, воля, прагнення незалежності — непереборні: “Та хіба знайдуться в світі такі вогні, муки і така сила, що пересилила б руську силу!”). Робимо висновок, що тема розкрита.

Проблемне питання: «Який сенс у хоробрості та мужності, якщо вона приносить біду ближньому?» (повертаємось до проблемного питання)

- Слово учителя.

Гоголь в повісті «Тарас Бульба» образно подняв вічні питання людського існування: що таке батьківщина, про співвідношення любові до вітчизни та кохання особистого; про любов до батька, матері і любов до дітей; про любов до своїх товаришів і своєї душі. Письменник не дав однозначних відповідей.

“Тарас Бульба” — один з найвизначніших творів світової літератури. Незважаючи на трагічну загибель головного героя та інших козаків, читач вірить у їхню перемогу. Трагічну велич, скорботу, страти — все це змінює інша картина: Гоголь створює образ живої, швидкої ріки, якою пливають козаки. Життя триває, і немає кращої пам’яті для полеглих, ніж продовження їхньої боротьби.

Домашня робота: виписати цитати до характеристики Остапа і Андрія.

Посилання на урок:

Наталія Білоус приглашает вас на запланированную конференцию: Zoom.

Тема: Zoom meeting invitation - Zoom Meeting Наталія Білоус

Время: 2 февр. 2023 11:00 AM Киев

Подключиться к конференции Zoom

<https://us04web.zoom.us/j/71318774748?pwd=cd9PaZ2vor9m2WyJCRnNwNGxymW5w>

Идентификатор конференции: 713 1877 4748

Код доступа: SR75yD